

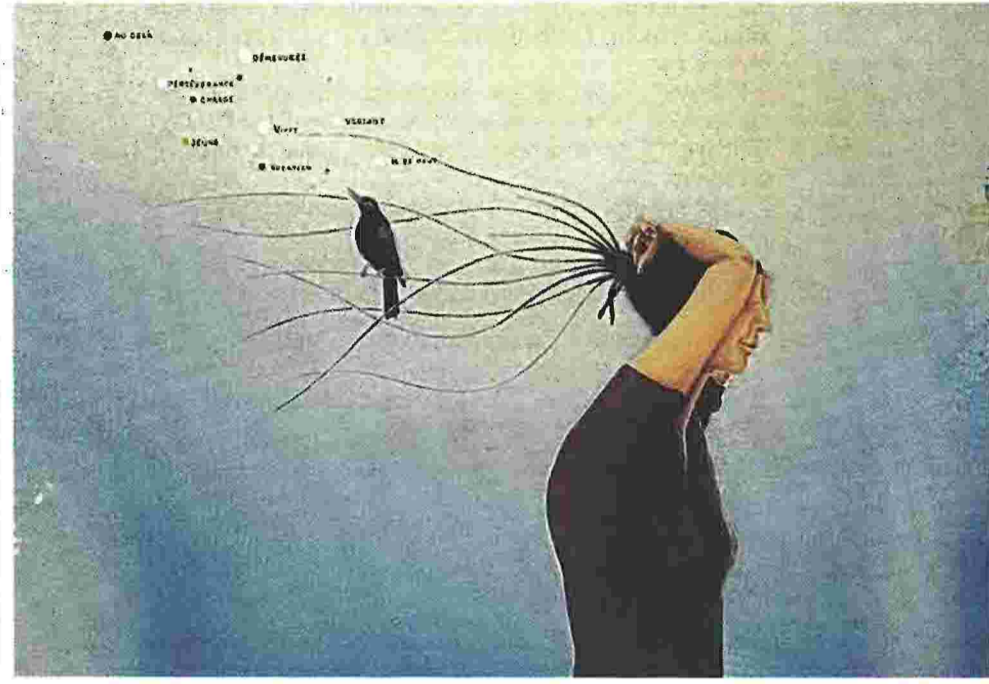
Είδος: Εφημερίδα / Ένθετο : ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Ημερομηνία: Σάββατο, 10-12-2011
Σελίδα: 1
Μέγεθος: 837 cm²
Μέση κυκλοφορία: 37890
Επικοινωνία εντύπου: (210) 9296001
Λέξη κλειδί: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Ερη Σωτηροπούλου
«να νιώθεις μπλε, να ντύνεσαι κόκκινα»
εκδόσεις Πατάκη, σ. 132, € 11,72

Τη γοητευτική περσόνα μιας γυναίκας προβάλλει ο αφηγητής στο καινούριο βιβλίο της Ερης Σωτηροπούλου. Είναι το δέκατο τρίτο σε μια μακριά περίοδο τριάντα τριών ετών, αρχής γενομένης με τα ποιήματα του 1979. Αλλά ποιήματα, εκτός από εκείνα τα πρώτα, δεν υπάρχουν, μόνο πεζά ποικίλης έκτασης και μορφής. Νουβέλες, μυθιστορήματα, διηγήματα. Με τα επτά πρόσφατα διηγήματα το σύνολο φτάνει αισίως τα πενήντα παρά ένα. Είναι, πάντως, η πρώτη συλλογή που επικεντρώνεται σχεδόν αποκλειστικά στην περσόνα μιας γυναίκας. Τη γοητεία της μένει απροσδιόριστο σε τι την οφείλει. Μπορεί στην εμφάνισή της. Φοράει πάντα μαύρα. Μπορεί στο μεσογειακό της ταμπεραμέντο. Ερωτεύεται με πάθος. Μπορεί στη συγγραφική της ιδιότητα. Η γυναικεία γοητεία συνυφάνεται με εκείνη του συγγραφέα. Γράφει με το ίδιο πάθος που ερωτεύεται.

Στο ομότιτλο της συλλογής διήγημα, ένας παράξενος τύπος σε θέρετρο της Ανδαλουσίας πλησιάζει τη γυναίκα και της μουρμουρίζει τη φράση του τίτλου. «Να νιώθεις μπλε, να ντύνεσαι κόκκινα», παρ' όλο που εκείνη φορούσε μαύρα. Η τριχρωμία θυμίζει την, κατά ένα χρώμα διαφορετική, τριχρωμία της κινηματογραφικής τριλογίας του Κριστόφ Κιολόφσκι, που παραπέμπει στα χρώματα της γαλλικής σημαίας. Σε κάποιους με καλή κινηματογραφική μνήμη μπορεί να θυμίσει και το παλαιότερο δίπτυχο ταινιών του Βιλγκιότ Σιέμαν *Είμαι περίεργη κίτρινη - Είμαι περίεργη μπλε*, που παραπέμπει, αντίστοιχα, στα χρώματα της σουηδικής σημαίας. Σαν ένα αδράτο νήμα να συνδέει το σουηδικό δίπτυχο με την τριλογία του Πολωνού και τα διηγήματα της Σωτηροπούλου. Και στις τρεις περιπτώσεις στο στόχαστρο βρίσκεται μια γενιά που πνίγεται από τους πατεράδες της. Τον πρώτο ρόλο τον αναλαμβάνει η κατά μόνας επαναστατημένη γυναίκα, που γνωρίζει τη μοναξιά της χειραφέτησης και τη διάφευση των προσδοκιών για ελευθερία, που στην εφηβεία εκδηλώνονταν με αντικειμενικούς έως και παραβατικούς τρόπους.

Το πρώτο διήγημα της συλλογής αφορά εκείνη την έφηβη που η συμπεριφορά της είχε αναγκάσει τους γονείς της να καταφύγουν σε ψυχολόγο. Ο αφηγητής περιγράφει το τελετουργικό της εβδομαδιαίας επίσκεψης στον Αθηναίο γιατρό, κάθε Πέμπτη, μετά το σχολείο. Με το αυτοκίνητο του πατέρα, 235 χιλιόμετρα ο ηγεμόνος κι άλλα τόσα ο γυρισμός, αυθημερόν -όση η απόσταση Πάτρα - Αθήνα- για μια συνεδρία των είκοσι λεπτών. Μέσα από την οπτική της έφηβης, η μετάβαση αντιστοιχεί σε μια διαδοχή κλειστών χώρων. Εκείνου του εσωτερικού του αυτοκινήτου, του ζαχαροπλαστείου του Ιοθμού, του ιατρείου, στους οποίους παρεμβάλλεται ο περικλειστος της τουαλέτας του ζαχαροπλαστείου. Εδώ, η περιγραφή αποκτά σουρεαλιστική χροιά, καθώς η τουαλέτα τοποθετείται στα έγκατα σεισμόπληκτης οικοδομής, μιας από τις πολλές στην περιοχή. Για την έφηβη, οι μεγάλοι με το επίπλαστο της συμπεριφοράς τους αποτελούν μέρος των κλειστών χώρων. Σαν να γρατσουνάει τοίχους, προκαλεί τον επαρχιακό περιγυρο και τον γιατρό. Με αυτόν γίνεται προσβλητική, ενώ τον κοροϊ-

Εργο του Χρήστου Κάλφα

Η γυναίκα με τα μαύρα

Από την Μ. Θεοδοσοπούλου

δεύει εξομολογούμενη δήθεν δολοφονικές διαθέσεις. Οι τοίχοι, όμως, δεν υποχωρούν. Ο γιατρός εντείνει τη φαρμακοθεραπεία. Στο πλαίσιο του διηγήματος, η επανάσταση περιορίζεται στη δοκιμή του απαγορευμένου καρπού, που είναι το τοιγάρο, και σε μια αποτυχημένη απόδραση από την αίθουσα αναμονής, παρέα με ένα μογγολάκι.

Οι μετέπειτα αποδράσεις, που ανιστορούνται σε άλλα διηγήματα, έγιναν με κανονικούς άντρες. Ετσι, όμως, όπως τους ανακαλεί η γυναίκα φαίνεται ότι το μόνο που συγκράτησε από εκείνους είναι η ανάμνηση του εραστή, που υπήρξαν. Στο παρόν της αφήγησης, η γυναίκα με τα μαύρα προβάλλει σαν μια μοναχική περσόνα. Το μαύρο, αν δεν έχει επιλεχθεί ως εκκεντρική αμφίεση, μπορεί να συμβολίζει πλείστα όσα, μέχρι και τη σβησμένη πυρά του έρωτα. Στο ανδαλουσιανικό θέρετρο, τη γυναίκα δεν τη συντροφεύει κάποιος άντρας. Ο μόνος εραστής που φιλούσε υπέροχα, εμφανίστηκε κατ' όναρ και δεν ήταν κάποιος πρώην, αλλά ο οδοντίαρός της. Φαίνεται πως, παρά το αντιερωτικό έτος και φοβικό του επαγγέλματος, τον είχε εξαρχής καταχωρίσει στο υποσυνείδητό της ως έναν γοητευτικό άντρα. Από έναν άλλο εραστή, σε ένα άλλο διήγημα, θυμάται μόνο τα παιχνίδια τους, δυο-δυο, στην μπανιέρα. Στα διηγήματα μπορεί να μην περιγράφονται οι εραστές, ούτε καν οι δύο που στάθηκαν οι πατεράδες των παιδιών της, δίνεται, όμως, μια ποικιλία α-

πό περιγραφές του ερωτικού πάθους, που αποδίδουν τον μοναδικό τρόπο που έχει ο έρωτας να δημιουργεί την αίσθηση της ελευθερίας. Μία από τις σκηνές δείχνει σχεδόν διαχρονική. Δεκαεννιάχρονη η γυναίκα, συντροφιά με τον εραστή της, διασχίζει με τρένο την Ευρώπη. Στη διαδρομή, βγάζει το κεφάλι της από το παράθυρο και φωνάζει: «Πεινάω... σ' αγαπώ!», «Είμαι ελεύθερη... σ' αγαπώ!», «Θέλω να πεθάνω... σ' αγαπώ!». Τρεις κραυγές στις οποίες ο ψυχολόγος της εφηβείας της θα έβλεπε

να ενώνονται οι σεξουαλικές ενορμήσεις με εκείνες της αυτοσυντήρησης και του θανάτου. Μια διαφορετική εκδήλωση ερωτικού πάθους πολιορκείται σε ένα άλλο διήγημα. Εδώ, ο εραστής είναι ακόμα πιο φευγαλέος. Αφήνεται να εννοηθεί ότι πρόκειται για μια περιπέτεια στη διάρκεια ενός ταξιδιού. Ωστόσο, ο πόνος του χωρισμού είναι αναντίστοιχα έντονος. Ίσως γιατί είναι ένας εραστής που εμφανίζεται στα χρόνια της ωριμότητας, όταν το είδος αρχίζει να σπανίζει. Πάντως, σε αυτήν την περίπτωση, διαφαίνεται ο εγωκεντρικός χαρακτήρας των ερωτικών αναμνήσεων. Αυτός ο εγωκεντρισμός, ως ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της σεξουαλικής ζωής ενός ζευγαριού, προβάλλεται σε ένα άλλο διήγημα, στο οποίο δίνεται μια σχεδόν φαρσική ελαφρότητα. Εκ πρώτης όψεως, το διήγημα δείχνει παράταιρο μέσα στη συγκεκριμένη συλλογή, καθώς η αφήγηση παρακολουθεί την οπτική ενός άντρα. Θα

μπορούσαν, πάντως, οι ρόλοι να αντιστραφούν. Όπως και να έχει, στο διήγημα, αυτός υποβάλλει τη γυναίκα του στο μαρτύριο της ζήλιας, σκηνοθετώντας απιστίες, για να ξυπνήσει το ερωτικό της πάθος. Εδώ, με μία μόνο πρόταση η Σωτηροπούλου αναδεικνύει τον ανδρικό ναρκισσισμό σε όλο του το μεγαλείο.

Το μαύρο χρώμα, όμως, επιδέχεται και διαφορετικές ερμηνείες. Για παράδειγμα, μαύρο είναι το χρώμα της κατάθλιψης. Αυτήν, όταν πρόκειται για την περσόνα ενός συγγραφέα, μπορεί να τη φέρει το κυνήγι της έμπνευσης. Όταν ένας στίχος επιμένει να διαφεύγει στο θολό υπόστρωμα της μνήμης παλαιότερων στίχων. Όταν μια φράση έχει σφηνωθεί στο μυαλό, γέννημα μιας εμπειρίας τόσο έντονης, που ανθίσταται στην αφήγησή της. Εξαιρετική η περιγραφή για το πώς βιώνεται η συγγραφική δυστοκία. Η εμμονή του γραψίματος δεν προκαλεί μόνο δυσφορία και ψυχολογική καταπόνηση, αλλά και σωματική κόπωση. Κοινώς, ο συγγραφέας έχει τις μαύρες του. Μακράν του μπλε χρώματος, που συμβολίζει, μεταξύ άλλων, και την ηρεμία. Μέχρι και ένα ειδυλλιακό τοπίο, πνιγμένο στο μπλε, καθώς ο ουρανός συγχωνεύεται με τη θάλασσα, της φαίνεται απωθητικό μέσα στην ακινησία του. Το παρομοιάζει, μάλιστα, με πίνακα που εγκλωβίζει τη θάλασσα.

Στο εκτενέστερο διήγημα της συλλογής, που καταλαμβάνει σχεδόν το ένα τρίτο του βιβλίου, κυριαρχεί μεν η ντυμένη στα μαύρα συγγραφέας, αλλά, ως κυρίως θέμα, προβάλλει η σχέση μητέρας-γιου. Εδώ δεν τον καταπιέζει, όπως στο καταληκτικό της προηγούμενης συλλογής. Αντιθέτως, την πλημμυρίζουν οι ενοχές απέναντι σε εκείνον και την κόρη της. Η αιτία τους μένει συγκεκαλυμμένη, να υπαινίσσεται τις ενοχές όλων των μανάδων, που υπήρξαν άτακτες στα νιάτα τους. Το εν λόγω διήγημα, εκτός από την αδρομερή ψυχογράφηση της μητέρας, του γιου και της έφηβης κόρης, ως πρόσθετο δέλεαρ, διαθέτει σασπένς. Αυτό το δημιουργεί η αφήγηση, έτσι όπως ανιστορεί το ταξίδι των τριών στο Αμστερνταμ μέσα από την οπτική γωνία της μητέρας. Οι δικές της περιορισμένες προσλαμβάνουσες για την πραγματικότητα σε μια άγνωστη πόλη και μια ξένη γλώσσα γεννούν παρανοήσεις ως προς το τι ακριβώς συμβαίνει, οι οποίες καλλιεργούν μια αγωνιώδη προσμονή. Σε αυτό συμβάλλει ο χαρκτηρας της, που δεν αντιμετωπίζει ήρεμα ή και παθητικά τις αντιξοές συνθήκες, αλλά αντιδρά όπως ένα παγιδευμένο έντομο. Σε ένα άλλο διήγημα περιγράφονται οι αντιδράσεις μιας σφήκας εγκλωβισμένης ανάμεσα στο διευκνωτικό και το τζάμι. Το πώς τινάζεται και ανεβοκατεβαίνει στο πλέγμα. Όπως και να έχει, η νυχτερινή περιπέτεια μητέρας και γιου, ενόσω η κόρη ονειρεύεται στο δωμάτιο του ξενοδοχείου, αποκτά καφκικές διαστάσεις. Όσο για τα όνειρα στα διηγήματα, έχουν, όπως σε όλο το έργο της Σωτηροπούλου, έναν εξπρεσιονιστικό ερωτισμό. Μοναδική παραφωνία στα υπογείως συνομιλούντα διηγήματα της συλλογής αποτελεί το τελευταίο, παρ' ότι και ένα κάποιο σασπένς διαθέτει και στην ψυχογράφηση δεν υστερεί. Ομως η περίπτωση αλλοδαπής «παραδουλεύτρας» από καλή οικογένεια αγγίζει μελοδραματικούς τόνους, ανοίκειους στη συγγραφέα. Εξαιρώντας το τελευταίο, κρατούμε, τελικά, έξι διηγήματα με έναν τίτλο, που θα μπορούσε να είναι γκράφιτι σε τοίχο των Εξαρχείων ή και στίχος σε ποίημα για τα χρώματα και τις ενοχές. □